

Afdeling Neurologie

'Standaard' coupeer afspraak bij een epileptische aanval

Het tijdstip en de methode van couperen worden per individu afgesproken, maar een goede 'standaard' afspraak is:

- Coupeermedicatie wordt gegeven wanneer een aanval na 10 minuten niet lijkt af te nemen
- Als er 10 minuten na toediening van de coupeer- medicatie nog steeds geen afname is van aanvals- activiteit, in overleg met de (dienstdoende) arts de coupeermedicatie herhalen
- Bij uitblijven van effect moet de patiënt met spoed naar het ziekenhuis voor intensieve behandeling. In de ambulance kan eventueel via een infuus medicatie worden toegediend.

Soorten coupeermiddelen:

•Rectioles: anaal toedienen bij een patiënt in rugligging of stabiele zijligging. Na toediening de rectiole in plat geknepen toestand uitnemen.

•of druppelvloeistof: druppels met een druppelaartje en een lepel in de mond brengen en in de wang masseren. De patiënt dient de vloeistof niet in te slikken gedurende vijf minuten.

•of neusspray: Eerst één 'loos' pufje om de spraykop te vullen daarna per neusgat 1-2 pufjes toedienen. Flesje verticaal houden en het hoofd van een liggende patiënt wat optillen.

Generieke naam (merknaam):

•Diazepam (Stesolid ®) rectiole, 5 of 10 mg per 2,5 ml: volwassene 10-20 mg; kind 10-15 kg: 5mg, zwaarder dan 15 kg: 10 mg.

•Clonazepam (Rivotril ®) druppelvloeistof 2,5 mg/ ml (0,1mg/druppel), via wangslimvlies / onder de tong volwassenen 0,3 – 1,0 mg; kinderen (onder 10 jaar) 0,01-0,03 mg/kg.

•Midazolam geconcentreerde neusspray 25 mg/ml, (2,5 mg/pufje van 0,1 ml): volwassenen 10 mg (spray 5mg); kinderen 0,3-0,5 mg/kg.

•Deze doseringen kunnen per patiënt worden aangepast. Geef elke patiënt of hulpverlener een schriftelijk coupeerbeleid, waarin onder andere vermeld staat wanneer contact met een arts of ziekenhuis op te nemen.

Coupeermiddelen: waarom geen tablet?

Voor het onderbreken van verschillende soorten aanvallen worden snelwerkende anti-epileptische middelen gebruikt. Het gaat in bijna alle gevallen om benzodiazepines, stoffen die van diazepam zijn afgeleid. Als medicatie oraal wordt ingenomen, dan worden de stoffen opgenomen in de maag of darm. Afhankelijk van de maagvulling kan het 30-60 minuten duren voordat een belangrijke hoeveelheid is opgenomen. De stoffen komen vervolgens via de poortader terecht in de lever, waar een eerste afbraak plaatsvindt. Van sommige geneesmiddelen wordt direct 50% geëlimineerd. Om deze eerste eliminatie te omzeilen moeten de medicijnen langs andere wegen worden aangeboden: in de praktijk gaat het om toediening via een injectie, of via de slijmvliezen van de neus, de mond of het rectum. Voor een snelle en efficiënte werking maken de coupeermiddelen gebruik van deze alternatieve wegen.

Bijwerkingen:

Meestal zijn de bijwerkingen van coupeerbehandelingen beperkt. De patiënt is een tijd suf en slaperig. Als een rustperiode al niet noodzakelijk was als gevolg van de aanval, dan maakt het toedienen van coupeermedicatie het wel nodig. De grootste risico's van coupeermedicatie, demping van de ademhaling en daling van de bloeddruk, blijken in de praktijk zeer zeldzaam. Ze komen vooral voor bij mensen bij wie al eerder gebleken is dat ze overgevoelig zijn voor deze effecten van de benzodiazepines. Bij anderen weegt het geringe risico van ademhalingsproblemen niet op tegen de gevolgen van een aanvalsontregeling die aanzienlijk langer duurt wanneer op een arts of ambulance moet worden gewacht. Maar als er twijfel bestaat of een patiënt slaapmiddelen of tranquillizers heeft gebruikt, kan een coupeerbehandeling het best worden gegeven door een arts of ambulancepersoneel.

Veel gestelde vragen:**Ik heb dagelijks meerdere aanvallen heeft. Mag ik zo vaak met coupeermiddelen worden behandeld?**

Doorgaans treedt binnen enkele maanden gewenning op voor het anticonvulsieve effect van benzodiazepines. De dosering zal dan bij herhaling moeten worden verhoogd, totdat het middel uiteindelijk geen effect meer heeft. Daarom wordt een terughoudend beleid geadviseerd. Gewenning treedt zelden op wanneer een middel minder dan tweemaal per week wordt toegepast, ook als dat langdurig het geval is.

Welk van de eerstelijns coupeermiddelen is het beste?

Met Stesolid® rectioles is de meeste ervaring opgedaan: het is een effectief en veilig middel. De omslachtige manier van toedienen heeft mensen doen zoeken naar alternatieven. Rivotril druppelvloeistof in de mond is een goed alternatief, maar kan beter niet gebruikt worden tijdens een aanval, wanneer de kaken bewegen, of bij sterke speekselvloed. Midazolam neusspray is een elegant alternatief, maar er moet rekening mee worden gehouden dat de patiënt na gebruik een tijd erg slaperig kan zijn.

Waar zijn deze middelen verkrijgbaar?

De meeste middelen zijn voorverpakt via de apotheek leverbaar. De apotheek kan ook ongepulverde rectioles leveren, om midazolam rectioles te vervaardigen (na bereiding beperkt houdbaar). Midazolam neusspray kan worden bereid door de plaatselijke apotheker.